

นิยามและความหมายการค้ามนุษย์
และองค์ประกอบของความผิดฐานค้ามนุษย์

ประวัติ ร้อยแก้ว

อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานคดีคุ้มครองผู้บริโภค

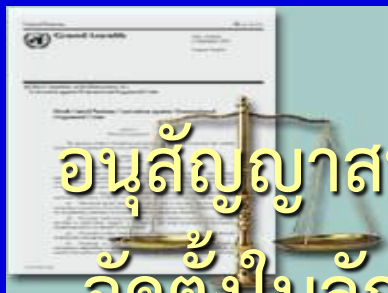
สถานการณ์ทั่วโลก

- ▶ การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่สร้างรายได้เป็นอันดับ 2 รองจากการค้ายาเสพติด (Belser 2005)
- ▶ เด็ก 1.2 ล้านคนตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในแต่ละปี (UNICEF)
- ▶ ประมาณ 600,000-800,000 คนตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามประเทศในแต่ละปี โดย 80% ของเหยื่อเหล่านี้ผู้หญิงและเด็กผู้หญิง (มากกว่า 50% เป็นเด็ก) (2007 US TIP Report)
- ▶ อย่างน้อย 20.9 ล้านคนเป็นเหยื่อของการถูกบังคับใช้แรงงาน (ILO 2012 Global Estimate of Forced Labour)

นิยาม ความหมายระหว่างประเทศ (Internationally Agreed Definition)

“พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก” (*Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children*) แนบท้าย “อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” (*United Nations Convention against Transnational Organized Crime*)

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime)

Art 2 (a) “Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit;

กลุ่มองค์กรอาชญากรรม หมายความว่า กลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และจัดตั้งมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และร่วมกันกระทำความผิดตามอนุสัญญาฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ทางการเงินหรือประโยชน์ทางทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

พิธีสารฯ ข้อ 3

“การค้ำมนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสียหายจากการค้ำมนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้ แรงงาน หรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

วงจรของการค้ามนุษย์

► มี 3 ขั้นตอน

1. ขั้นตอนการจัดหาคนที่จะนำไปเป็นเหยื่อ
2. ขั้นตอนการขนส่ง ลำเลียงไปยังจุดหมายปลายทาง
3. ขั้นตอนการรับเอาตัวไว้ แล้วบังคับแสวงหาประโยชน์รูปแบบต่างๆ

ข้อสังเกต - คนที่ดำเนินงานทั้งสามขั้นตอนนี้อาจเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้

องค์ประกอบสำคัญของการค้ามนุษย์:

- ▶ การกระทำ (action);
- ▶ วิธีการ (means); และ
- ▶ วัตถุประสงค์ (purpose)

การกระทำ(Actions)

- มีการจัดหา (recruitment) - เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย
- มีการนำพาไป (transportation, transfer) - พามาจาก ส่งไปยัง
ที่ใดที่หนึ่ง
- มีการรับตัวเอาไว้ (harboring, receiving) - รับไว้ หน่วงเหนี่ยว
กักขัง จัดให้อยู่อาศัย

วิธีการ (Means)

โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจ
โดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อย
ทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เข็ญว่า
จะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ โดยให้เงินหรือ
ผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อให้ผู้ปกครอง
หรือผู้ดูแลนั้นให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหา
ประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล

A photograph showing a person in a purple t-shirt and white shorts being held from behind by another person. A third person's hand is visible near the first person's head. The background is a patterned surface.

วัตถุประสงค์ (Purpose)

เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (exploitation)

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

(องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์)

► มาตรา 6 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นธุระจัดหา ซื้อมา จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อย ทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เข็ญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ โดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลนั้นให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ
- (2) เป็นธุระจัดหา ซื้อมา จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์)

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอทาน **การตัดอวัยวะเพื่อการค้า** การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

- ▶ การกระทำใด ๆ ต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดอย่างไม่เป็นธรรม เพื่อที่จะได้ประโยชน์จากการทำงานหรือน้ำพักน้ำแรงของบุคคลนั้น
- ▶ การอาศัยหรือการใช้สถานการณ์ หรือโอกาส เพื่อตัดวงผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมให้แก่ตนเอง
- ▶ การใช้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอย่างไม่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

Key words: การใช้อย่างไม่เป็นธรรม (Unfair use) และ การได้ประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม (Unfair advantage)

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์)

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามวรรคสอง หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น
- (2) ขู่เชือดด้วยประการใดๆ
- (3) ใช้กำลังประทุษร้าย
- (4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวบุคคลนั้นไว้ หรือนำการหนีสินของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ
- (5) ทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

(องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์)

หมายเหตุ – “การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล” คือ การกระทำในลักษณะอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา ที่มีลักษณะเป็นการเอารัดเอาเปรียบคนอื่นอย่างไม่เป็นธรรม แสดงให้เห็นในตัวเองว่า การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอาจมีรูปแบบอื่นอีกก็ได้

- วลีที่ว่า “ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม” หมายความว่า แม้ว่าบุคคลนั้นจะยินยอม การกระทำความผิดก็ถือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งหากมีปรากฏว่ามีองค์ประกอบภายนอกอื่นครบถ้วน เช่น ถูกพามาด้วยวิธีการหลอกลวง หรือรับตัวไว้แล้วถูกบังคับ เช่นนี้บุคคลนั้นก็ถือเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3)

หมายเหตุ – การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 (2) นี้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

นอกจากนั้น การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการซึ่งกระทำกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ตามมาตรานี้จะแตกต่างจากความผิดตามมาตรา 56/1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดต่างหากซึ่งไม่ใช่ความผิดฐานค้ามนุษย์

ข้อพิจารณากรณีเด็กเป็นผู้เสียหาย มาตรา 6 (2)

“เด็ก” – บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

การพิจารณาว่าเด็กเป็นผู้เสียหายการค้ามนุษย์หรือไม่
พิจารณาองค์ประกอบเพียง 2 ประการ คือ องค์ประกอบ
ในส่วนของการกระทำ และ การถูกแสวงหาประโยชน์โดย
มิชอบ

He will learn a trade.

I will see him soon.

สิ่งบ่งชี้ของการบังคับใช้แรงงาน

- ▶ แรงงานเป็นคนเปราะบาง เช่น พิการ หรือเป็นกลุ่มเสี่ยง
- ▶ มีการหลอกลวง
- ▶ ถูกจำกัดเสรีภาพในการใช้ชีวิตประจำวัน
- ▶ ถูกโดดเดี่ยวจากสังคม เช่น อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ถูกยึดเครื่องมือสื่อสาร เป็นต้น
- ▶ มีการใช้ความรุนแรงต่อร่างกาย รวมถึงการบังคับให้ใช้ยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ บังคับให้มีเพศสัมพันธ์กับนายจ้าง บังคับให้ต้องทำงานอื่นนอกเหนือไปจากข้อตกลง เป็นต้น

สิ่งบ่งชี้ของการบังคับใช้แรงงาน

- ▶ มีการขู่เข็ญ ข่มขู่ เช่น การไม่ให้ใช้ที่พัก การขับไล่สมาชิกในครอบครัว การตัดสิทธิบางอย่าง การเหยียดหยาม
- ▶ มีการยึดเอกสารประจำตัว (เจตนาเพื่อเป็นเงื่อนไขในการบีบบังคับให้ทำงาน)
- ▶ ไม่จ่ายค่าจ้าง
- ▶ แรงงานขัดหนี้ หรือการเอาภาระหนี้สินมาเป็นข้อผูกมัดให้ต้องทำงาน
- ▶ สภาพการทำงานและสภาพการดำรงชีพที่เลวร้าย
- ▶ ชั่วโมงการทำงาน/ทำงานล่วงเวลาที่ยาวนาน (โดยลูกจ้างปฏิเสธไม่ได้)

แรงงานขี้หนี้ (Debt Bondage)

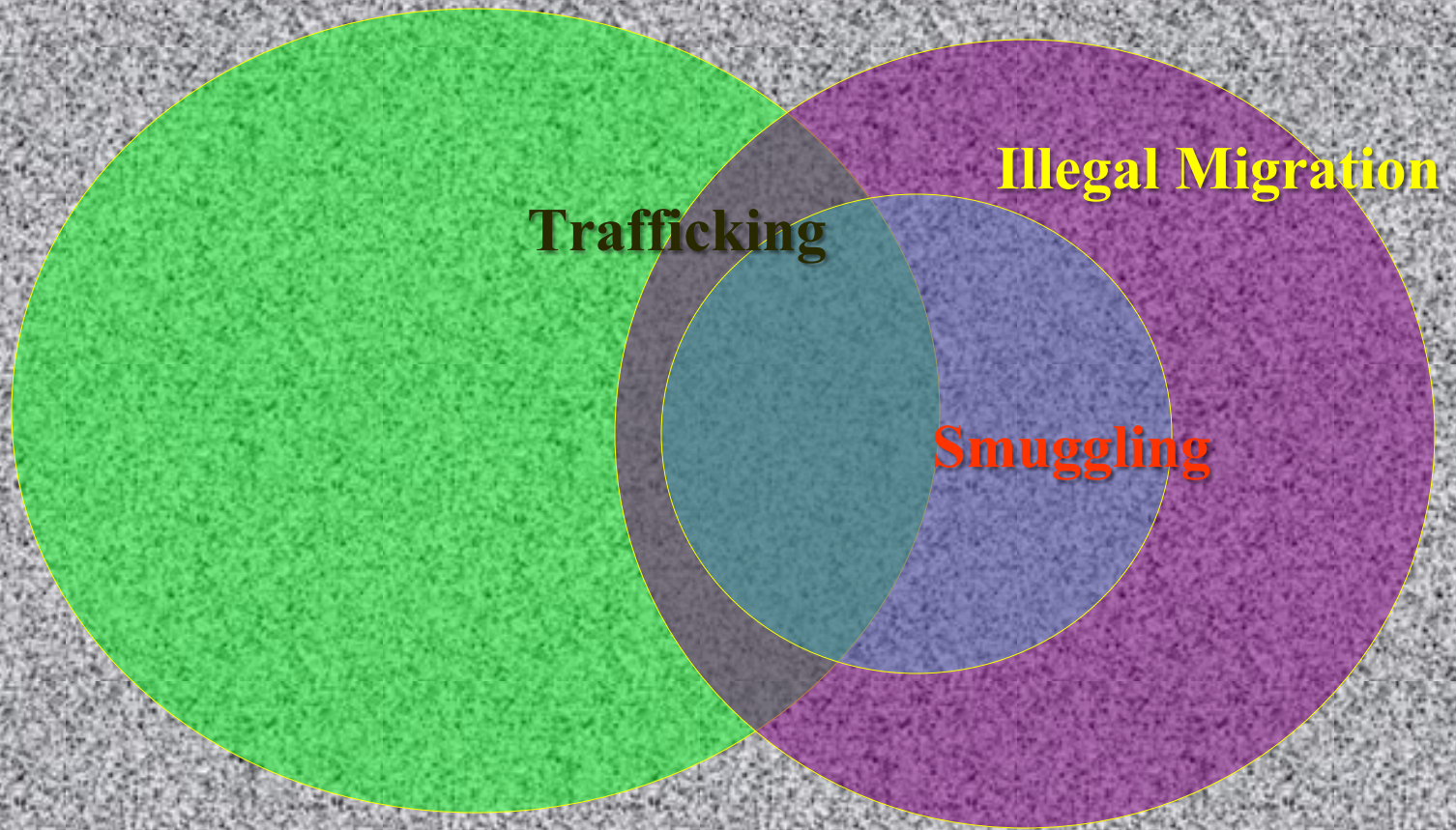
- ▶ เป็นการทำงานแทนการชำระหนี้อย่างไม่เป็นธรรม โดยไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน
- ▶ “หนี้” อาจเกิดจาก เงินค่าจ้างล่วงหน้า เงินกู้เพื่อเป็นค่าจัดหางาน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยอาจเป็นหนี้ที่แรงงานคนนั้นก่อขึ้นมาเอง หรือเป็นหนี้ที่แรงงานทำเพื่อชดใช้หนี้ที่บิดมารดา หรือญาติใกล้เคียงติดก่อเอาไว้
- ▶ ในสถานะของแรงงานขี้หนี้ เจ้าหนี้หรือนายจ้างจะสร้างเงื่อนไขให้แรงงานไม่สามารถชดใช้หนี้ได้ โดยอาจให้ค่าจ้างต่ำกว่าความเป็นจริง การเพิ่มอัตราดอกเบี้ย การคิดค่าอาหารหรือที่พัก เป็นต้น

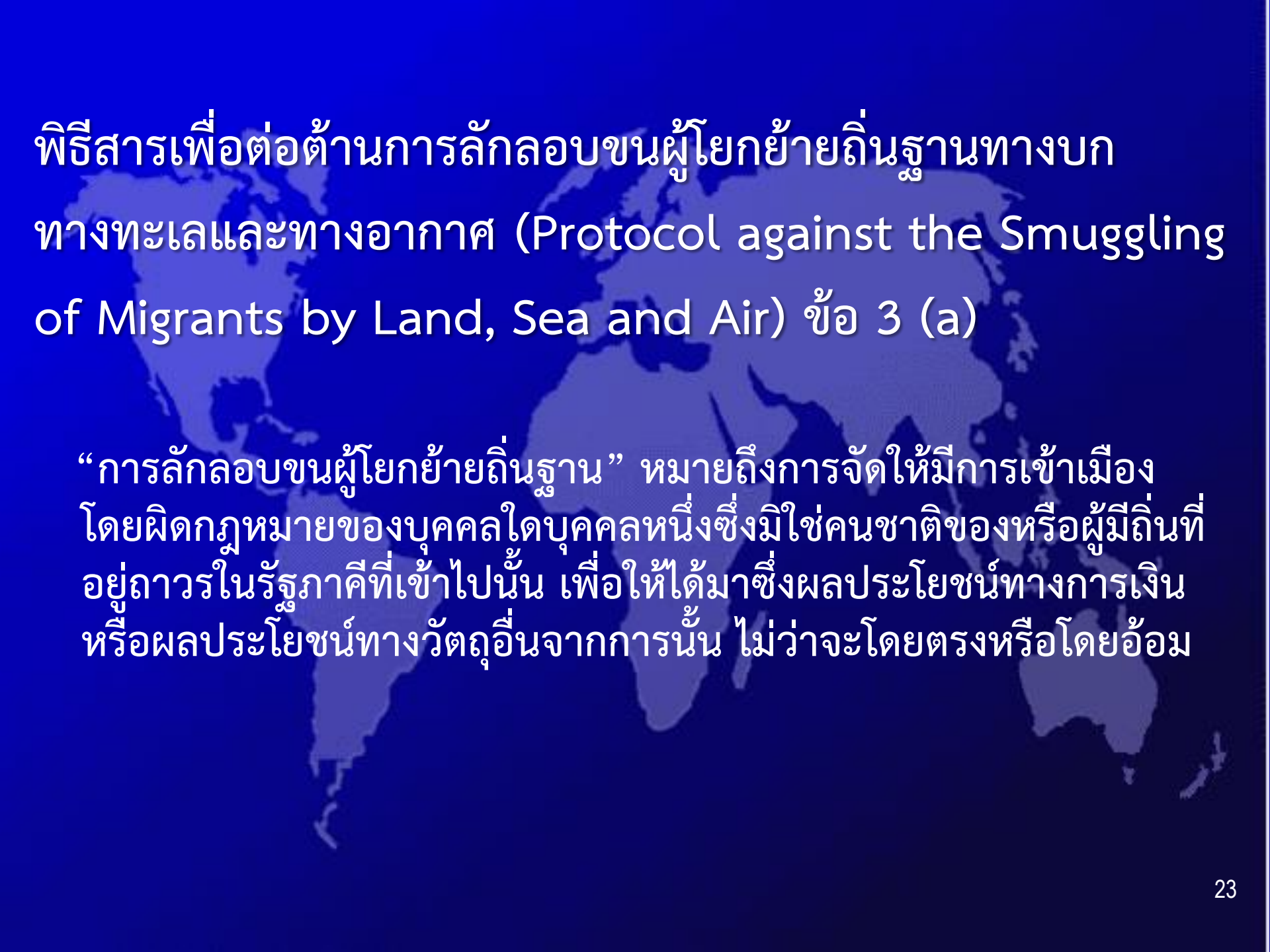

การค้ามนุษย์ (Human Trafficking)

และ

การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน
(People Smuggling)

พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) ข้อ 3 (a)

“การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน” หมายถึงการจัดให้มีการเข้าเมือง
โดยผิดกฎหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมิใช่คนชาติของหรือผู้มีถิ่นที่
อยู่ถาวรในรัฐภาคีที่เข้าไปนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน
หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นจากการนั้น ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

ความสัมพันธ์ระหว่างการค้ามนุษย์และการลักลอบ ขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

- ▶ ต่างเป็นการเคลื่อนย้ายคนเพื่อกำไร (profit)
 - Trafficking – กำไรหรือรายได้เกิดจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อด้วยการบังคับ ชูเชื้อให้เหยื่อทำงานในรูปแบบต่างๆ เช่น โสเภณี แรงงานบังคับ เป็นต้น
 - Smuggling - กำไรหรือรายได้เกิดจากคนต่างด้าวที่ประสงค์เดินทาง
- ▶ วัตถุประสงค์ในการนำพา (purpose of movement)
 - Trafficking – เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ
 - Smuggling – เพื่ออำนวยความสะดวก ในการเดินทางให้กับคนต่างด้าว

ความสัมพันธ์ระหว่างการค้ามนุษย์และการลักลอบ ขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

► ความยินยอม (consent)

- Trafficking - เหลือไม่ยินยอมต่อการถูกนำพาไปเพื่อถูกบังคับให้อยู่ในสภาพของการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (แม้บางกรณีเหลือน่าจยินยอมในตอนแรก เพราะไม่รู้ว่กำลังถูกพาไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ)
- Smuggling - คนต่างด้าวนั้นยินยอมหรือเป็นความประสงค์ของเขาเองที่จะถูกพาไป

ความสัมพันธ์ระหว่างการค้ามนุษย์และการลักลอบ ขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

- ▶ ความเป็นไปเมื่อเดินทางถึงที่หมาย (upon the arrival)
 - Trafficking – เหลือถูกบังคับแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ และจะอยู่ภายใต้การควบคุม
 - Smuggling – ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างด้าวกับคนนำพาสินสุดลงเมื่อคนต่างด้าวเดินทางมาถึงประเทศปลายทางตามที่ตกลงกัน

อุปสรรคในการคัดแยกผู้เสียหาย

▶ ลักษณะทางธรรมชาติของการค้ามนุษย์

- ซ่อนเร้น ปกปิด
 - เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
 - ผู้เสียหายไม่ตระหนักถึงสิทธิในฐานะที่ตนเป็นผู้เสียหาย
 - ไม่เข้าใจกฎหมายและภาษาของประเทศปลายทาง
 - ถูกกักขัง จำกัดเสรีภาพในการเดินทาง
 - ถูกจำกัดการติดต่อกับโลกภายนอก
 - ต้องพึ่งพิงนักค้ามนุษย์
 - ไม่คิดว่าตัวเองเป็นผู้เสียหาย

อุปสรรคในการคัดแยกผู้เสียหาย

- ▶ ความตระหนักและเข้าใจในสภาพของปัญหา
 - สาธารณชน
 - ผู้บังคับใช้กฎหมาย
 - ผู้ให้บริการด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

อุปสรรคในการคัดแยกผู้เสียหาย

- ▶ ความคิด/ความเข้าใจของผู้เสียหาย
 - ผู้เสียหายไม่คิดว่าตัวเองเป็นผู้เสียหาย
 - บุคคลอื่นไม่มองว่าผู้เสียหายคือผู้เสียหาย

A faint, light blue world map is visible in the background of the slide, centered behind the text.

อุปสรรคในการคัดแยกผู้เสียหาย

▶ ทรัพยากรสนับสนุน

- บุคลากร
- งบประมาณ ฝึกอบรมและสนับสนุนงานด้านเทคนิค

ข้อพิจารณาก่อนทำการคัดแยกผู้เสียหาย

- ▶ เพศ
- ▶ สถานภาพการเดินทางเข้าประเทศ
- ▶ ความหวาดกลัวต่อการถูกแก้แค้น
- ▶ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับนักค้ามนุษย์
- ▶ ภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อ
- ▶ สภาพการณ์ทั้งทางกายภาพและจิตใจของผู้เสียหายแต่ละคน

ข้อเสนอแนะสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เสียหายครั้งแรก

- ▶ ควรแจ้งให้ทราบถึงวิธีการ ขั้นตอนและผลที่จะตามมา
- ▶ ข้อมูลต่างๆที่แจ้งต้องถูกต้อง ชัดเจน โดยใช้ภาษาที่ผู้ที่สงสัยว่าเป็นผู้เสียหายเข้าใจได้
- ▶ ควรมีล่ามที่มีประสบการณ์หรือผ่านการฝึกฝนมาแล้วอยู่ร่วมด้วย
- ▶ คำถามที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจ ความรู้สึกของผู้เสียหาย ควรหลีกเลี่ยง

ข้อเสนอแนะสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เสียหายครั้งแรก

- ▶ ควรตระหนักถึงข้อจำกัดในเรื่องเพศ ผู้เสียหายที่เป็นสตรีควรให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นสตรีเป็นผู้สัมภาษณ์
- ▶ ให้เกียรติและรับฟังเรื่องราวของผู้เสียหาย อย่าใช้ความคิดหรืออารมณ์ของตนมาสรุปข้อเท็จจริง
- ▶ เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้มีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต (รวมถึงมาตรการต่างๆที่จะดำเนินต่อไป)
- ▶ พยายามสัมภาษณ์ในที่ที่เป็นการส่วนตัว (รักษาความลับ)

Thank you for your attention

Questions?